

Peter Thygesen Holms tale i anledning af ministeriet Estrups forslag til en ny fattiglov

Taler

Peter Thygesen Holm
Medlem af Folketinget for
Socialdemokratiet

Dato

7. oktober 1889

Sted

Folketinget

- 1 Introduktion: 1884 er det grundlæggende Aar i Socialdemokratiets Historie. Ved Valget i København 25. Juni 1884 lykkedes det Socialdemokraterne for første Gang at faa valgt to Repræsentanter, nemlig Skomager Ch. Hørdum og Skræddermester P. Holm. Ved Valget 3 Aar senere gled Hørdum atter ud, og
- 5 Holm holdt sin Kreds (Københavns 5. Kreds) med kun 30 Stemmers Flertal. Holm var i de følgende Aar ene om at repræsentere Socialdemokraterne i Folketinget. Han støttede Partiet Venstre i dets Kamp mod Ministeriet Estrup, men saa det iøvrigt som sin Hovedopgave at forfægte de rene socialistiske Standpunkter, navnlig i alle Spørgsmaal vedrørende Sociallovgivningen. I det
- 10 daglige var Holm stille og form ælt, men bag det stilfærdige Ydre luede en Begejstringens Ild, og naar han tog til Orde til Fordel for de smaa og forurettede i Samfundet, kunde hans Tale faa baade Farve og Glød. Dette gælder i høj Grad den Tale, som han 7. November 1889 holdt i Folketinget imod det af Indenrigsminister Ingerslev forelagte Udkast til en ny Fattiglov. Det foreliggende
- 15 Forslag fremtræder i sin Form saaledes for os, at det i sine Grundprinciper er bygget paa det Bestaaende, paa de bestaaende Regler for vort Fattigvæsen her i Landet. Det siger tillige, at det vil samle disse spredte Regler for vort bestaaende Fattigvæsen, samtidig med at det vil indføre noget væsentlig Nyt. At lovgive paa Fattigvæsenets Omraade, naar man vil holde sig til det Bestaaende, er
- 20 overordentlig vanskeligt, fordi man derved ikke kan komme ind paa den Betragtning, som efter min Mening hovedsagelig bør gjøres gjældende, naar man vil lovgive paa dette Omraade. Det forekommer mig nemlig, at lige saa svært som det vil være at lovgive paa dette Omraade, naar man holder sig til de bestaaende Love og gaar ud fra deres Grundsætninger, lige saa let vil det være at
- 25 lovgive, hvis man resolut vil bryde med de bestaaende Grundsætninger og gaa ud fra den Betragtning, der efter min Mening er den ene rigtige, at Staten er et Samfund af Borgere, der have forenet sig indbyrdes og forpligtet sigoverfor hinanden til at raade Bod paa de Ting, som de Enkelte hver for sig ikke ere i

30 Stand til at værges sig imod, - der have indgaaet en indbyrdes Forpligtelse, en Assurance til at komme hinanden til Hjælp baade med Hensyn til Udførelsen af det Arbejde, som den Enkelte ikke selv kan magte, og med Hensyn til den Understøttelse, som den Enkelte for sit eget Vedkommende ikke er i Stand til at give sig selv under visse givne Forhold. Naar man gaar ud fra denne Betragtning, 35 forekommer det mig, at man ogsaa vil komme til det Resultat, at Statens mest naturlige og sædelige Opgave maatte være den at yde enhver Lidende og uforskyldt Trængende Understøttelse, naar Forholdene havde bevirket, at han var kommen i Nød. Kommer man til det Resultat, gaar man ud fra denne Betragtning, vil der sikkert være overordentlig let at lovgive paa dette Omraade, 40 og saa er man efter min Mening kommen ind i det rette Spor, ind i den rette Tankegang, naar man vil beskæftige sig med de Forhold, der vedrøre Samfundets Fattige. Der er blevet sagt her ved Behandlingen af dette Lovforslag, at det ikke saa meget her kom an paa at tale om eller undersøge, hvorledes man skulde forhindre Samfundets Borgere, de Ulykkelige i Samfundet, fra at komme 45 ind under Fattigvæsenet, idet dette ikke rigtig hørte hjemme under Behandlingen af denne Sag. Men naar vi læse Motiverne til Lovforslaget, som ere skrevne af Regjeringen selv, antager jeg da, ville de strax bevise os, at selv de, der ikke have set paa Forholdene saaledes som jeg, ikke have kunnet undgaa at komme ind paa Betragtninger over Arbejdsforholdene og det, der i mangfoldige Tilfælde 50 bevirker, at Borgerne uforskyldt komme ind under det offentlige Fattigvæsen. Det er det, man mest og hovedsagelig maa komme ind paa ved Behandlingen af disse Forhold, naar man skal lovgive derom. Det forekommer mig, at det, man under Behandlingen af et hvilket som helst Lovforslag i første Instants maa gjøre sig klart, er, hvilken Virkning det vil have paa de Folk, der komme ind under 55 Lovens Omraade, enten derved, at der ydes dem Støtte, naar de ere i Trang, eller derved, at man paalægger dem Forpligtelser, naar det er nødvendigt for Samfundet. Det forekommer mig, at forinden man skrider til at lovgive paa Fattigvæsenets Omraade, gjøl' man bedst i at undersøge, hvad det er, det byder de Fattige i Samfundet, og det forekommer mig da, at man hurtig kan komme 60 til et Resultat. Gjennemlæser man saaledes det foreliggende Lovforslag og gjøl' sig bekendt med de Bestemmelser, som det paatager sig at samle, kan man sige, at det er de Fattigbyrder: Tvang, Sult, Prygl, Indespærring og Fortabelse af borgerlige Rettigheder - det er det, som Fattigvæsenet i de fleste Tilfælde byder dem, der mere eller mindre uforskyldt ere komne ind under det. Naar man ser 65 saaledes paa Sagen, som jeg ser paa den, og som jeg er overbevist om, at de Fattiges store Flertal, som denne Lov kommer til at berøre, ser derpaa.: forekommer det mig, at man hør fordre at gjøre det til Gjenstand for

Undersøgelse, om det er rigtigt at byde disse Mennesker' en saadan Behandling,
70 at byde' dem disse Forhold at leve under, fordi de ere fattige. Hvad er Skylden
til, at de have det, som de have? Er det deres egen Skyld eller er Samfundet ved
hele sin Sammensætning, hele sin Indretning ikke for en stor Del Skyld i, at disse
Mennesker ere komne ind under saa ulykkelige Forhold, at de skulle ind under
det offentlige Fattigvæsen? Se vi paa de nuværende Samfundsforhold, vil det
75 næppe kunne benegtes, at med den Udvikling, vi gaa i Møde, overflødiggjøres i
stedse større Omfang den menneskelige Arbeidskraft paa Grund af de tekniske
Arbeidsmidlers Udvikling. Arbeidsløsheden tiltager for hver eneste Dag i
Omfang, og man vil vel ikke paastaa, at Arbeidsløsheden er forskyldt af de Folk,
der gaa ledige, at det er Noget, som de Folk, der søge Arbeide, selv have Skyld i,
80 eller at det er Arbeidernes egen Skyld, at de maa arbeide for en Løn saa ringe, at
de ikke ere i Stand til at forsørge sig og Sine? Der er vel næppe heller Nogen, der
vil paastaa, at det er den enkelte Arbeider selv, der er Skyld i, at han for at tjene
Brødet til sig og Sine, maa beskæftige sig med en Virksomhed, der nedbryder
Helbredet og ødelægger hans Kraft i en tidlig Alder, saa at det bliver ham
85 umuligt at skaffe sig og sin Familie det tilstrækkelige Underhold. Vi se det daglig
anerkjendt, snart fra alle Sider, og heldigvis siger jeg, nemlig hvis man vilde tage
Konsekventserne af, hvad man selv anerkjender, at Forholdene ere saaledes, som
jeg har antydnet. Vi hørte det forleden Dag her paa Rigsdagen, at man ganske
rolig fremsatte det som en bevist Kjendsgerning, at Forholdene ved
90 Tændstikfabrikationer f. Ex. vare saaledes, at de derved beskæftigede
Arbeideres Helbred og Kraft maatte blive nedbrudt - de blive forgiftede, saa at
de i en tidlig Alder ere Ødelagte - hvorfor det ikke kunde gaa an at tvinge
Arbeidsgiverne ved saadanne Forretninger til at ulykkesforsikkre deres
Arbeidere. Det er en selvfølgelig Ting, og det bliver anerkjendt nu fra mange
95 Sider, af det at være henvist til fysisk Arbeide er nedbrydende for Sundheden i
umaadelig mange Tilfælde, saa at Folk, fordi de miste Arbeidsevnen, maa blive
arbeidsløse. Det er endvidere erkjendt, at Arbeidsforholdene blive mere og mere
løse, idet snart alle Forpligtelser mellem Arbeidere og Arbeidsgivere ere
forsvundne, og at Arbeiderne mere og mere maa søge hen til de store
100 Arbeidssteder for at kunne ernære sig og Sine. Vi se det anerlejt i stadig
større Udstrækning, og ogsaa Regjeringen erkjender dette i sine Motiver. Den
siger dette Besynderlige, og hvad der for mig staar som en vigtig Indrømmelse af,
at vi, der tale fra Arbeidernes Standpunkt, have Ret, at Byrderne i de
Kommuner, hvor de store Forretningscentre ligge, vilde blive overordentlig'
105 store, dersom man ikke holdt paa det Aaremaal, som Ministeren mener, at det er
rigtigt at sætte som Betingelse for Opnaaelsen af Forsørgelsesret. Altsaa, den

ærede Minister siger, at der, hvor Arbeiderne søge hen for at faae Arbeide, der
 hvor der er den største Virksomhed og mest Arbeide at faae, er der ogsaa mest
 110 Udsigt til Fattigdom. Men er dette dog ikke en sørgelig Kjendsgjerning? Jeg tror
 at kunne gaa ud fra, at vi vel omtrent Alle ere enige om, at Arbeide er den eneste
 værdifrembringende Faktor i Samfundet, at Arbeide er det, som beriger vort
 Samfund, og at Arbeideren er den som med det Arbeide, han udfører,
 ligegyldigt om det er fysisk eller aandeligt, bidrager til, at Samfundets
 115 Rigdomme Aar for Aar stige. Men er det ikke fortvivlende, at man skal erkjende,
 at der, hvor der er mest Arbeide, er der ogsaa størst Fattigdom eller størst
 Sandsynlighed for Fattigdom? Burde det ikke være indrettet saaledes, at hvor der
 er mest Arbeide, der burde netop Velstanden være og fordelt paa en saadani
 Maade, at Fattigdommen var banlyst? At der paa disse Steder, hvor
 120 Forretningscentl'erne ere, og hvor Forretningerne og Arbeidet gaa deres Gang,
 er Velstand, at der her bliver frembragt uhyre Værdier, og at Samfundet bliver
 beriget derved, kan ikke bestrides. Men hvor bliver Rigdommen af, naar der er
 Udsigt til størst Fattigdom paa disse Steder, hvad jo Regjeringen selv erkjender?
 Den bliver ikke hos Arbeiderne, som blive fattige, nei, den bliver hos den
 125 Enkelte, som har Ret til at udbytte Arbeidernes Arbeidskraft og benytte den
 saaledes, at hans Helbred nedbrydes, saa at han tidlig blive gammel og ude af
 Stand til at ernære sig og Sine. Thi saaledes maa det gaa, naar man selv i store
 Forretninger byder Folk en saadan Løn, at de, selv medens de have Arbeide, hvis
 det mindste Ulykkestilfælde tilstøder dem, blive ude af Stand til at beskytte sig
 130 selv og Sine saaledes at de kunde blive befriede for at komme ind under det
 offentlige Fattigvæsen. Saaledes er Forholdet. Og det forekommer mig, at naar
 man har erkjendt eller er tvungen til at erkjende det - thi man har jo erkjendt det
 i Motiverne - burde man komme til det Resultat, at man sagde - og det siger
 Begjeringen ogsaa paa en Maade, men den tager ikke Konsekvenserne deraf -:
 135 Disse Folk ere i dette Tilfælde i uforskyldt Trang, de ere ikke selv Skyld i, at
 deres Forhold ere saaledes, de ere ude af Stand til at være Herre over disse
 Forhold, de bør derfor ikke lide under dem. Det forekommer mig, at dette
 burde man gjøre sig klart. Og der er Et endnu, som man først og fremmest
 burde gjøre sig klart, naar man vil begynde at lovgive om Tvang over for disse
 140 Mennesker, som paa en eller anden Maade ere komne i Berøring med det
 offentlige Fattigvæsen, forinden man giver sig til at tale om
 Modvillighed. Bitterhed og Opsætsighed hos disse Mennesker. Man burde
 overveie, om der ikke i de Livsvilkaar, de have været underkastede, den
 Udbytning af det Økonomiske System, de have været Gjenstand for, og det
 145 omflakkende Liv, de have været nødt til at føre for at tjene Brødet til sig og

Sine, og hvor de ofte have været Vidne til, at Hustru og Børn led Nød ligesom de selv, om der ikke deri kunde være nogen Undskyldning for, at Bitterhed havde fyldt deres Sind, og om ikke Modvilligheden mod dem, som de mene
150 have Skyld deri, kunde have sin Grund i hele Systemet og Følgerne deraf. Det forekommer mig, at man burde betænke det, forinden man begynder paa saa haardt som her i dette Lovforslag at tale om at straffe dem, som man mener, man er berettiget til' at straffe, naar de ikke ere saaledes, som man mener, de skulle være. At forlange Engle i Arbeidernes Skikkelse under det System, vi nu
155 have, er man ikke berettiget til, og det bliver et Spørgsmaal, om man er berettiget til under de Forhold, hvorunder Arbeiderne nu leve, at fordre det af dem, som her fordres, naar de komme under Fattigvæsenet, da de ellers skulle underkastes den Tortur og de Pinsler, som dette Lovforslag hjemler Tvangsarbeidsanstalterne Ret til at benytte overfor Arbeiderne. Jeg veed nu
160 godt, at den ærede Minister vil sige, at dette Lovforslag netop vil raade Bod paa noget af det, som jeg her omtaler. Men det forekommer mig virkelig, at det Gode, som denne Lov indeholder overfor de Fattige, er noget saa selvfølgeligt, at dersom det ikke var taget med, vilde det have set endnu meget værre ud, end det gjør. Det er ellers meget mangelfuldt; men det forekommer mig næsten, at det
165 vilde være en Umulighed ikke at tage det med, hvis man i det Hele taget vil befatte sig med at lovgive paa dette Omraade. Jeg har kun set en eneste Bestemmelse, hvis Udeladelse, hvis den havde været udeladt, havde været ligesaa betegnende for, hvad man ikke bør tage med under de nuværende Forhold, og det er Bestemmelsen i § 10, som taler om, at hvis en eller anden' Formuende eller
170 Velstillet i Samfundet ikke skulde være vidende om, at der et eller andet Sted i Landet gaar en Person omkring, som han havde Forsørgelsespligt overfor, skulde Fattighjælpens Virkning ikke gjøres gjældende lige overfor ham, naar han iøvrigt var villig til at erkjende og opfylde sine Forpligtelser. Vi se af Motiverne Exempler, der fremføres derpaa, og jeg maa sige, at det er saa selvfølgeligt at tage
175 denne Bestemmelse med, at det vilde være altfor kuriøst, dersom man ikke havde ment, som Motiverne sige, at det ikke skulde komme denne Mand til Skade eller straffe ham med Fattigvæsenets Virkninger. Dersom det skulde have været Følgen, vilde man komme til det Resultat, at selv en Minister vilde kunne komme paa Fattigvæsenet, og det pleier man ikke at gjøre, naar man har mindst
180 12000 Kr. om Aaret: i ethvert Fald vilde det være kuriøst at komme der under saadanne Forhold. - Den ærede Minister talte i Gaar om, at naar der ikke var fremkommet flere Oplysninger om dette Lovforslag, forinden det kom frem, var det, fordi han ikke havde ment sig berettiget til overfor de Krav, der her ere reiste om at lovgive paa Fattigvæsenets Omraade, at forsinke dette Lovforslags

Fremkomst længere, at han havde en Forpligtelse til at fremkomme med det saa hurtigt som muligt og ikke forsinke det ud over den nuværende Samling. Jeg tror, at den ærede Minister havde gjort meget vel i at lade dette Lovforslag vente lidt endnu, naar han dog ikke har kunnet bekvemme sig til at gjøre det bedre, end det er. Jeg tror, at den ærede Minister havde haft god Grund til at opsætte dette Lovforslags Fremkomst lidt endnu og undersøge de Forhold, jeg nys omtalte, noget yderligere, end han sandsynligvis har gjort, og prøbet, om ikke han og de, der nærmest sammen med ham have udarbejdet dette Forslag, kunde komme til den Erkjendelse, at de burde se med ganske andre Øine paa vore Fattigforhold, end det synes, at de have set derpaa, da de skrev e dette Forslag. Der har, som ærede Medlemmer vide, i de senere Aar reist sig stærke Krav i Befolkningen om Afhjælpning af de mest uretfærdige Lidelser for de Fattige paa dette Omraade. Disse Krav have været udtrykte i et lille Lovforslag, som har ligget paa Thingets Bord i Aaringer i Træk, og hvori der gjordes Fordring paa, at disse Krav skulde og burde opfyldes. Alle have været omtrent enige om, at det kunde gøres, og deri ærede Minister vilde have indlagt sig hos de Fattige, tror jeg, en langt større Fortjeneste, dersom han havde gaaet med til hint Lovforslags Vedtagelse, idet derved de foreliggende Forurettelser vilde være blevne fjernede for de Vedkommende, end ved dette Lovforslags Fremkomst, der maaske kan forhindre, at det nævnte Lovforslag kan komme igjen. Thi det, som dog egentlig vil blive det hele Resultat af dette Lovforslag her, er, at det vil umuliggjøre Gjennemførelsen af det andet. Jeg veed, at den ærede Minister vil paastaa, at han i sit Lovforslag har optaget nogle af de Bestemmelser, og jeg skal senere komme dertil, og hvad Værd de have overfor de Fattige, men disse Bestemmelser, som den ærede Minister saaledes har optaget i Forbindelsen med de Øvrige, han har foreslaaet, ere af en saadan Natur, at jeg næppe tror, at de Fattige i Virkeligheden ville være ham taknemlige derfor. Den ærede Minister talte i Gaar om, at den Fattige kunde klage og klage de i overordentlig mange Tilfælde over den Behandling, som blev ham tildelt. Ja, jeg skal indrømme den ærede Minister, at det Bestaaende giver Grund til Klage, og skal endvidere indrømme den ærede Minister, at der klages. Men naar man har set, hvad det frugter, at de Fattige klage til dem, som i Øieblikket administrere det Bestaaende, saa tror jeg ikke, det kan nytte at klage. Den ærede Minister har som sagt henvist til, at de Fattige kunne klage. Det er jo ikke saa meget længe siden, at Korsør Arbeidsanstalt, der er en saa berygtet Anstalt, som nogen Anstalt kan være, er bleven undersøgt og gjort til Gjenstand for offentlig Kritik. Det er' ikke saa meget længe siden, at Lemmerne dernede følte sig foranledigede til for at befri sig for den Tvang, de

225 lede under, at stikke Ild paa Anstalten. Det er en Kj endsgjærning, der foreligger, at det Gang efter Gang har været forsøgt, og det turde være et Bevis paa, hvor utaalelige Forholdene have været dernede. Der er blevet indgivet Klage fra navngivne Fattiglemmer til Justitsministeren og ikke til Indenrigsministeren, og det vil denne maaske skyde sig ind under, saa at det ikke vedkommer ham, men
230 jeg mener, at Ministrene maa være solidariske paa et saadant Omraade. I Klagen fra de navngivne Lemmer klages der over den Tortur og den Behandling, som de ere Gjenstand for. Trods Alt, hvad Fattiglemmerne kunne udsætte sig for, naar de klagede over deres Overordnede, vilde de dog hellere underkaste sig denne Tortur, end de vedblivende vilde undlade at klage. Der kom imidlertid
235 aldrig noget Svar paa denne Klage fra den ærede Minister. Saavidt mig bekjendt, er det eneste Svar, der er kommet, det, at der kom Bekjendtgørelse om Sagsanlæggelse mod den, der havde tilladt sig at indsende Klagen til Ministeren, da Lemmerne ikke selv kunde indgive den.

Under saadanne Forhold tror jeg virkelig, at det ikke kan nytte noget, at man
240 henviser til, at Fattiglemmerne kunne klage. Naar der i det hele taget eksisterer saadanne Forhold som dem paa Korsør Arbeidsanstalt og paa Stolpegaard, tror jeg, man gjør bedst i at lade være at lovgive ud fra det Bestaaende, selvom man gaar ud fra, at man skal bedre en lille Smule paa det, hvad Ministeren har ment at gjøre i sit Lovforslag. Thi hvad er det, der foregaar i de bestaaende
245 Fattiganstalter? Det er, at Kommunerne ikke have generet sig for at lade Fattiglemmerne paa disse Anstalter blive forsørgede mellem hinanden uden Hensyn til, om de ere Værdige eller Uværdige, om de ere mellem Forbrydere eller Ikkeforbrydere, om BØrn komme mellem Forbrydere eller ikke. Det har været Forholdet, og det er Forholdet. For lumpne 50 Øre, som blive ydede til
250 Anstalten, kan Kommunen blive af med Fattiglemmerne, og hvorledes har Forholdet stillet sig overfor Behandlingen af disse Lemmer. Korsør Kommune har tjent 7000 Kr. hvert eneste Aar - det har Kommunens Regnskab udvist - paa de Fattige, den har faaet dels fra sin egen og dels fra andre Kommuner. Det er det System, man har. Man har modtaget 50 Øre om Dagen for Lemmerne, saa
255 deres Forsørgelse har kostet en ren Bagatel. Man har leiet Lemmerne ud til privat Arbeide for 50 Øre om Dagen. Og hvad har Virkningen været af dette System Andet end denne, at de Arbeidere, som man saaledes har faaet, ved at Lemmerne ere mere eller mindre ligefrem tvungne til at lade sig udleie til Private, have konkurreret med de frie Arbeidere, som man kalder den
260 almindelige Arbeider, og derved gjort dem umulige, overflødige og følgelig bragt dem. Fattigvæsenet nærmere, end de muligvis vare i Forvejen. Det er Virkningen af Systemet. Vi have andre Anstalter her i Landet, som arbeide under et lignende

System, idet Tugthusene gjøre det Samme. De konkurrere ogsaa med den frie
 265 Arbeider paa alle Omraader, idet de nedsætte Arbeidslønnen og bringe de frie
 Arbeidere nærmere til Fattigvæsenet, end de i Forveien vare. Nu veed jeg godt, at
 den ærede Minister vil sige, at i Lovforslaget er det forbudt for Fremtiden at
 udleie noget Fattiglem til Arbeide hos Andre mod dets Villie, men jeg vil spørge
 den ærede Minister, om han nogensinde har set Bevis paa Fattiglemmers
 270 »Villie«. Jeg tror, det vilde være meget vanskeligt at finde. Jeg tror, det vilde
 være meget vanskeligt, naar man tænker sig de Forhold, som Fattiglemmerne ere
 undergivne. Naar et Fattiglem først er kommet ind paa en Tvangsarbeidsanstalt,
 paa en Anstalt af denne Slags, som den ærede Minister holder paa skulle
 vedblive at bestaa, selvom han mener, at de skulle være noget bedre end nu, hvor
 275 bliver saa Fattiglemmets »Villie« af overfor Opsynet eller dem, han er
 undergivet. Tror den ærede Minister sig istand til at kunne gennemføre noget
 Saadant - jeg vilde ønske, han kunde det - at Fattiglemmers »Villie« skulde faae
 Noget at sige paa en saadan Anstalt, naar han bygger ud fra det Bestaaende? I
 det Bestaaende er der et klart Bevis paa, at det ikke nytter Fattiglemmer at klage
 280 til dem, som ere overordnede overfor Anstalten. Jeg tror, det vil blive uhyre
 vanskeligt og være en Bestemmelse, som aldeles ikke vil kunne føre til
 nogensomhelst Gavn for Fattiglemmerne. Vi have jo ganske vist Andre her i
 Samfundet, hvis Forsørgelse ogsaa hører med til det Bestaaende, og den er af en
 ganske anden Natur, men det bidrager sandelig ikke til at gjøre de Fattige mere
 285 mildt eller venlig stemte lige overfor anderledes Stillede. Vi have f. Ex. de store
 Forsørgelsesanstalter paa Valle og Vemmetofte. Hvis vi tænke lidt over,
 hvorledes denne Forsørgeise gaar for sig dernede, hvorledes man der lever, og
 paa den omhyggelige Pleie, som disse Mennesker blive Gjenstand for, og saa
 tænker over, hvilke Næringsværdier de have bidraget til at tilveiebringe for
 290 Samfundet, saa forekommer det mig, at man ikke kan fortænke Arbeiderne og
 Andre i, at de komme til at se lidt underlig paa Forholdene. Det virker i hvert
 Tilfælde ikke i Retning af, at de skulle blive stemte mildere og bedre finde sig i
 den Behandling, der bliver dem til Del. Der er en Ting, som det forekommer
 mig besynderligt, at Ministeren har bibeholdt i § 40, hvor der er saa megen Tale
 295 om Alt, hvad Fattiglemmerne kunne blive Gjenstand for, og det er det, som det
 ærede Medlem for Viborg Amts 5te Valgkreds (Thorup) havde taget ud at sit
 Lovforslag, den korporlige Revselse. Ved Siden af alt det, som man indenfor
 Tvangsarbeidsanstalten byder den Fattige: Cellefængsel, Vand og Brød,
 Sultekur fra 10-90 Dage, Ting, som man umulig kunde byde et sundt og stærkt
 300 Menneske uden at hans Helbred vilde blive nedbrudt, ved Siden deraf tillader
 Ministeren i sit Forslag endnu, at man kan revse disse Mennesker korporligt,

man kan prygle dem. J eg synes dog virkelig, at den ærede Minister burde være
 kommen saa meget paa Høide med Civilisationen i vort Samfund, at han kunde
 305 have taget den korporlige Revselse bort. Dette, at tænke sig, at man paa en
 Anstalt, den være saa af en hvilkensomhelst Natur, har Ret til at prygle gamle
 Mennesker, fordi muligvis deres Livsvilkaar have været saaledes, at de ere blevne
 lidt modvillige, maaske stridige efter Opsynets Mening, forekommer mig saa
 barbarisk, at jeg ikke kan begribe, at Ministeren vil være med dertil. Og ser man
 310 saa § 40 efter, som handler om alle disse Ting, hvorledes bliver det da muligt for
 et Fattiglem, naar han er kommen paa Tvangsarbeidsanstalten, at unddrage sig
 Revselse i en eller andet Retning? Der nævnes Overhørighed og Trodsighed
 mod Foresatte, Drukkenskab, Uforligelighed, Modvillighed til Arbeide,
 Bortgang fra anvist Arbeide, skjødesløs Omgang med eller Forvanskning af
 315 Fattigvæsenets Eiendele og huslig Udyd og Uorden. Naar man har nævnt alle
 disse Ting, veed jeg egentlig ikke, hvad der kan være mere, og det kommer jo dog
 Altsammen an paa Øinene, der se, om et Fattiglem har været skjødesløst eller har
 begaaet en eller anden Uorden eller ei. Det at glemme en Skovl ved sit Arbeide
 eller en Kost et eller andet Sted kan blive betragtet som skjødesløs Omgang med
 320 Fattigvæsenets Eiendele, og naar man veed, hvilken Behandling de ere, og
 bestandig have været udsatte for paa disse Anstalter, forstaar man ikke, hvorfor
 alt dette skal bibeholdes i denne Skikkelse, og navnlig ikke, hvorfor Ministeren
 ikke engang har fundet Anledning til at tage den korporlige Revselse bort. Der er
 Ting, jeg kunde have havt Lyst til at spørge den ærede Minister om, som det
 325 ærede Medlem fra Viborg (Klein) rigtignok besvarede i Gaar, og som altsaa er
 besvaret, forsaavidt den ærede Minister er enig med ham. Jeg vilde spørge, hvad
 man egentlig under de nuværende Forhold betragter som Løsgænger. Jeg kunde
 have Lyst til engang at faae en rigtig Definition paa, hvor Løsgængerens
 begynder, og den arbejdsvillige Arbeider hører op. Under de nuværende
 330 Forhold, hvor det er anerkjendt snart af Alle, at Arbeidsløshed indtræffer'
 hyppigere og hyppigere og rammer Flere og Flere, hvor Arbeiderne ere nødte til
 at søge omkring for at opnaae Arbeide, og det ikke paa et snævert, men paa et
 vidtstrakt Omraade, der er det selvfølgelig, at man langt hurtigere kan komme
 ind under Kategorien Løsgængere end man kunde, dersom der var langt fastere
 335 Arbeidsforhold, og det var derfor af overordentlig Beydning for Arbeiderne at
 faae det Spørgsmaal klaret: Hvor begynder Løsgængerens eller Vagabonden, som
 man saa tidt ønsker at kalde det, og som i-endarmerne saa tidt have taget sig af,
 hvor begynder han, og hvor hører den arbejdsvillige Arbeider op? Hvis det ærede
 Medlem fra Viborgs Definition er rigtig, har jeg ikke Stort at indvende derimod,
 340 let kan ses paa den Maade, og jeg anser det for igtigt. Der er selvfølgelig

Personer, som jeg paa ugen mulig Maade ønsker at unddrage den Tvang, om de absolut bør undergives for ikke at komme le Øvrige Samfundsmedlemmer til Skade, og for at nan kan faae dem til at gjøre deres Pligt mod Samundet i det Hele. Men man bør samvittighedsfuldt raa dette Omraade bestræde sig for at holde sig til disse og til disse alene, og ikke lade dem, der uforkyldt ere arheidsløse og tvungne til at streife om.ring for at søge Erhverv, komme ind under denne kategori og lade dem straffe for Løsgængeri og Va.abondermg paa den Maade, som Lovforslaget forekriver. Ligeledes vilde det naturligvis være overirdentligt uheldigt - skjøndt jeg ikke ynder Betleri -, dersom man under de nuværende Forhold til betragte det som Betleri, naar en Arbeider paa in Vandring for at søge Arbeide, skulde blive nødt il paa et eller andet Sted, maaske uden selv at annode derom, at modtage en IO-Øre eller Et eller, mdet til Livets' Ophold. Ogsaa i denne Henseende ynes det mig, at man maa være overordentlig varom, hvis man ikke vil komme til at begaa stor uret. Der er i Forbindelse med Omtale af Anstalter og ravnlig paa Grund af, at det ærede Medlem fra Middelfart (H. Jensen) har omtalt de engelske Anstalter, fra forskjellig Side og ogsaa fra den ærede Indenrigsminister med Vægt blevet gjort gjældende, at disse Anstalter ikke var noget Godt, som man skulde stræbe efter, og at Opdragelsesanstalter i det Hele ikke vare noget for Børnenes Udvikling Heldigt, de havde langt bedre af at komme i et Hjem og blive opdragne der og faae det Præg, som Hjemmene nu een Gang give Individerne. Jeg tror, at den, der taler saaledes egentlig ikke fuldt ud - jeg siger ikke aldeles ikke - men ikke fuldt ud har tænkt over, hvordan Arbeidernes Hjem egentlig ere, hvorledes de hjemlige Forhold for det store Flertal af Arbeiderbefolkningen egentlig stille sig, har tænkt over, hvilken Evne de kunne udfolde ved Opdragelsen af deres Børn med de økonomiske Forhold, hvorunder de leve. Jeg tror, at de, der forsvare denne Børnenes Opdragelse i Hjemmene, tale ud fra det Syn, de have faaet derved, at de selv altid have levet i et godt Hjem under gode Forhold, med gode Forældre, der have været i Stand til at offere Tid paa deres fysiske og aandelige Udvikling og Opdragelse, medens de ikke have tænkt sig tilstrækkeligt ind i, hvad Arbeidernes Børn for det store Flertals Vedkommende ere udsatte for i deres Hjem, naar deres Fader og Moder ere nødsagede til at gaa paa Arbeide hele Dagen for at erhverve det Fornødne, og at det er saaledes baade paa Land og i By, kan ikke benegtes. Hvor bliver saa Hyggeligheden af for dem selv og Børnene, hvor skulle Børnene være i den Tid, hvilken Opdragelse ville de faae, og hvilken Individualitet ville de faae Præget af i Hjemmene? Jeg tror derfor ikke, det er muligt i Længden for Alvor at forsvare denne Opdragelse i Arbeiderhjem, saaledes som Forholdene nu ere. Kjendsgjærningerne tale for, at det vil være

langt mere gavnligt baade for dem selv og for de enkelte Medlemmer i vort Samfund, navnlig for de enkelte Medlemmer, som ere fattige, at de blive opdragne paa en saadan Anstalt [som det kgl. Opfostringshus eller Jægerspris], end at overlade dem til Opdragelse i Hjemmet; thi de fleste Fattige have ikke
385 noget Hjem, som er istand til at yde dem nogen Opdragelse. Kommer først den Slags Anstalter istand under Statens Kontrol, er det dog givet, at Staten langt lettere vil kunne finde Kræfter, som egne sig til at uddanne og opdrage Ungdommen, end de Enkelte rundt om i Samfundet ere istand til. Hvor mange af os er der vel egentlig, der, selvom vi have den allerstørste Selvtillid, tør paastaa,
390 at vi ere gode Børneopdragere og Børnelærere? Der er Mennesker, som det er givet at kunne være det, hvem den Evne er givet at kunne lede Børnene baade i fysisk og aandelig Retning paa en saadan Maade, at de blive til gode Samfundsborgere i det Hele, men det er sandelig ikke Alle, selvom de sætte Børn i Verden, der have den Evne at kunne lede og uddanne Børnene paa en saadan
395 Maade, at Børnene og de, der skulle være sammen med Børnene, kunne være tjente dermed. Der kan lægges en ganske anderledes Vægt, Indsigt og Kjærlighed i Opdragelsen, naar de Mennesker, der ere i Besiddelse af de Evner, blive satte i Stand til at lede Opdragelsen, end naar det bliver de Enkelte, som maaske ikke have Tid og Evne, selv om det ogsaa er Faderen og Moderen. Jeg fornægter ikke
400 de Følelser, der kunne være mellem Forældre og Børn, men jeg ser heller ikke, at der er Nogetsomhelst, der taler for, at disse Følelser blive krænkede eller skudte til Side, fordi Børnene komme paa en Opdragelsesanstalt. Jeg mener ikke, at Børnene derfor behøve at komme bort fra Forbindelsen med Forældrene, forsaavidt som Forældrene ere værdige til at staa i Forbindelse med Børnene. Jeg
405 mener netop, at det vil glæde Forældrene ganske anderledes, at se dem opdragne paa en saadan Maade, som de kunne blive det paa slige Anstalter, naar de blive ledede og bestyrede ret, end at have dem gaaende hjemme for Lud og koldt Vand, naar de selv gaa paa Arbeide. Der kunde naturligvis endnu være meget at sige om dette Lovforslag, der streifer ind paa et saa overordentlig stort Omraade,
410 men da jeg ikke kan se, at det har den Værdi, som jeg kunde ønske, at det skulde have i Retning af at komme dem til Gode, som det egentlig skulde, og da jeg ikke kan se rettere, end at det stiller sig hindrende i Veien for Bestemmelser, som der her i Thinget i en Række af Aar har været Tale om at gennemføre, og da det ikke ser Livet fra det Synspunkt, som jeg mener, det skal ses fra, naar man i det
415 Hele skal lovgive om Fattigvæsenet, skal jeg kun beklage, at Lovforslaget er kommet frem i den Skikkelse, og at det vil have den Virkning længe at forhindre Gjennemførelsen af saadanne Bestemmelser, som absolut vilde komme den arbejdende og lidende Del af Befolkningen til Gode.

420

Tags

Folketingstale, Politisk tale, Socialdemokratiet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/folketingsmand-peter-thygesen-holms-tale-i-anledning-af-ministeriet-estrups-forslag-til-en-ny-fattiglov>

425

430

435

440

445

450

455